

Т.В. Степанова, В.Д. Найфлейш

ОКРЕМА ДУМКА СУДДІ
ЯК СКЛАДОВА СУДДІВСЬКОГО
УГЛЯДУ В ГОСПОДАРСЬКОМУ
СУДОЧИНСТВІ

Монографія

Одеса
Фенікс
2015

УДК 346.91:347.962(477)

ББК 67.410(4Укр)

С 794

Рекомендовано до друку Вченою радою економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(протокол № 10 від 30.06.2015 р.)

Автори:

Степанова Т.В. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (передмова, розділ 1);

Найфлейш В.Д. – кандидат юридичних наук, суддя господарського суду Одеської області (розділи 2, 3).

Рецензенти:

Коломоєць Т.О. – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету;

Погрібний С.О. – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заступник голови Приморського районного суду м. Одеси;

Жеков В.І. – кандидат юридичних наук, заступник голови Одеського апеляційного господарського суду.

Степанова Т. В.

С 794 Окрема думка судді як складова суддівського угляду в господарському судочинстві : монографія / Т. В. Степанова, В. Д. Найфлейш. – Одеса : Фенікс, 2015. – 196 с.

ISBN 978-966-438-913-3

У монографії розглядаються теоретичні та практичні питання реалізації положень про окрему думку судді господарського суду в контексті її як складової суддівського угляду.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних факультетів, а також читачів, які цікавляться актуальними проблемами господарського процесуального права України.

УДК 346.91:347.962(477)

ББК 67.410(4Укр)

ISBN 978-966-438-913-3

© Степанова Т. В., Найфлейш В. Д., 2015

© ПП «Фенікс», 2015

Зміст

ПЕРЕДМОВА	4
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ СУДДІВСЬКОГО УГЛЯДУ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ	
1.1. Роль та місце суду (судді) в господарському процесі	7
1.2. Поняття, зміст та межі суддівського угляду в господарському судочинстві	12
Розділ 2. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ОКРЕМОЇ ДУМКИ СУДДІ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ	
2.1. Правова природа окремої думки	32
2.2. Поняття та ознаки окремої думки судді	55
2.3. Завдання та функції окремої думки судді	72
2.4. Класифікації окремих думок судді господарського суду	78
2.5. Вимоги до окремої думки судді	82
Розділ 3. ПРОЦЕДУРА (МЕХАНІЗМ) ВИКЛАДЕННЯ ОКРЕМОЇ ДУМКИ СУДДІ У ГОСПОДАРЬСЬКІЙ СПРАВІ	
3.1. Суб'єкт, об'єкти та підстави викладення окремої думки	102
3.2. Порядок викладення та оформлення окремої думки. Момент остаточного оформлення окремої думки судді	125
3.3. Структура окремої думки судді	139
3.4. Наслідки викладення окремої думки судді господарського суду	153
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	170

ПЕРЕДМОВА

Судова форма захисту порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів підприємств, установ, організацій, фізичних осіб-підприємців та фізичних осіб-акціонерів має важливе значення для сучасного господарського обігу.

При цьому не слід скидати з важелів складність за відносною статичністю законодавства, як господарського, так і господарського процесуального, що в епоху динамізму та розвитку відносин майже в усіх галузях життєдіяльності виявляється їх суттєвим недоліком.

У зв'язку з цим у процесуальних відносинах на перший план виходить суддівський угляд як можливість оперативного подолання прогалин та колізій чинного законодавства. Суддівський угляд з'являється в тих випадках, коли закон чітко не встановлює певного варіанту поведінки судді. В такому випадку від рівня його професійних знань та моральних якостей залежить оперативність та якість винесеного рішення.

Визначення поняття та меж суддівського угляду дотепер залишається актуальним та важливим, особливо останнім часом з огляду на те, що з боку громадськості висловлюється невдоволення зайвим використанням суддівського угляду на межі із суддівським свавіллям.

Всі правознавці, що досліджували вказану проблему, однозначно відзначають необхідність надання судді в ході розгляду та вирішення конкретної справи певних меж суддівського угляду.

По-перше, динамізм правовідносин між учасниками господарювання, неповна законодавча визначеність таких відносин потребують від судді господарського суду певних можливостей їх самостійного та оперативного вирішення.

По-друге, в деяких випадках законодавець надає можливість альтернативного вирішення питання з урахуванням

конкретних обставин справи. І в даному випадку суддя обирає один із встановлених законом видів поведінки за власним розсудом.

Без надання суду такої можливості реалізація завдань судочинства виявилася б практично неможливою.

З урахуванням вищевказаного та розуміючи важливість та своєчасність суттєвих перетворень у сфері судочинства, набуває особливої актуальності розуміння сутності та призначення суддівського угляду та сфер його застосування, яскравим прикладом яких є викладення окремої думки суддею господарського суду, що залишився у меншості при винесенні колегіального судового акта.

Викладення окремої думки є одним з найвищих рівнів використання суддівського угляду, оскільки в даному випадку, з одного боку, має місце лише поверхнєве нормативне регулювання механізму такого викладення, а з іншого – моральна, психологічна готовність судді йти наперекір думці більшості.

В юридичній літературі, на жаль, досліджуваним інститутам не приділялося належної уваги. Вагомий внесок у розвиток теорії суддівського угляду внесли Д. Б. Абушенко, А. Барак, Л. М. Берг, О. О. Березін, М. А. Гурвич, К. П. Єрмакова, М. І. Клеандров, О. А. Папкова, серед вітчизняних дослідників слід відзначити В. С. Канціра, О. В. Колісника, В. О. Немченка, М. Б. Рісного, М. Д. Савенка.

Вагомий внесок у розвиток теорії окремої думки за радянських часів здійснили Є. Г. Мартинчик та Н. Н. Суханова. На теренах незалежної України системне теоретичне дослідження окремої думки судді здійснювала О. С. Бісюк лише в аспекті кримінального процесуального права. В різних галузях процесуального права безпосередньо цієї проблеми останнім часом торкалися у своїх дослідженнях такі українські та зарубіжні вчені, як Д. А. Басангов, А. М. Верещагін, Г. А. Гаджиєв, М. А. Жадяєва, О. А. Крапівкіна, О. Г. Кушніренко, Л. А. Маршава, Т. М. Слінько, І. В. Смолькова, О. І. Фадеева та деякі інші.

Однак у сучасній науці господарського процесуального права України відсутнє системне дослідження окремої думки судді як складової суддівського угляду у господарському судочинстві, що обумовлює актуальність цього дослідження.

Глибоке теоретичне осмислення вказаних питань важливе при оновленні вітчизняного процесуального законодавства, адаптації його до європейського законодавства.

Викладені міркування значною мірою визначили напрямки дослідження.

Сподіваємось, що монографія приверне увагу до теорії і практики господарського судочинства та стане поштовхом для актуалізації пошуку шляхів розв'язання наявних проблем.

Наукове видання

Степанова Тетяна Валеріївна
Найфлейш Володимир Давидович

Окрема думка судді
як складова суддівського угляду
в господарському судочинстві

Монографія

Редактор Т. Р. Короткий
Макет В. Г. Вітвицька

Підписано до друку 20.07.2015 р. Формат 60x84/16.
Ум.-друк. арк. 11,4. Зам. № 1507-06. Тираж 300 прим.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.
e-mail: maritimebooks@yandex.ru
www.law-books.od.ua